

Læreplan i samfunnskunnskap, samisk plan, fellesfag Vg1/Vg2

Om faget

Fagets relevans

Å lære samfunnskunnskap handler om å bli en engasjert og nysgjerrig deltaker i samfunnet. Faget skal legge til rette for at elevene skal drøfte og reflektere i fellesskap, og bidra til at elevene respekterer og anerkjenner at mennesker er forskjellige og har forskjellige meninger. Dette bidrar til elevenes identitetsutvikling, samt utviklingen av en demokratisk handlingskompetanse som er viktig for å kunne mestre eget liv og delta i framtidens arbeids- og samfunnsliv.

Kjerneelementer i faget

Undring og utforskning

Elevene skal kunne undre, reflektere og vurdere hvordan kunnskap om samfunnet blir til. De skal få uttrykke sin nysgjerrighet og være aktivt kunnskapssøkende og -skapende sammen med andre. Elevene skal innhente og bruke informasjon fra flere og ulike typer kilder for å belyse forhold i samfunnet og egne liv. De skal kunne gjøre en kritisk vurdering av kildenes pålitelighet, relevans, tendens og hensikt.

Perspektivmangfold og samfunnskritisk tenkning

Elevene skal kunne vurdere sammenhenger i samfunnet ut fra ulike perspektiver. Elevene skal kunne forstå hvorfor noen samfunnsforhold oppfattes som betydningsfulle, hvem som har definisjonsmakten over dem, og forstå hvorfor mennesker tar andre valg enn seg selv.

Medborgerskap og bærekraftig utvikling

Elevene skal kunne vurdere bakgrunnen for, konsekvenser av og handlingsalternativer for bærekraftig utvikling på individ-, nasjonalt og globalt nivå. Medborgerskap og bærekraftig utvikling handler om demokratisk medborgerskap og den samfunnsmessige dimensjonen av bærekraftig utvikling, hvordan mennesker samarbeider, organiserer seg og fatter beslutninger i samfunn. Dette innebærer også at elevene skal få handlingskompetanse til å medvirke i demokratiske prosesser og samfunnsforming. Sentralt innhold skal ses i lys av det lokale til det globale, og urfolk og minoriteters perspektiv.

Identitet og livsmestring

Elevene skal forstå hvordan mennesker utvikler identitet og samhandler med andre. Med utgangspunkt i elevens livsverden skal eleven få en forståelse for hvem de er, og hvordan de kan mestre egne liv.

Fagspesifikk tekst om hvordan verdigrunnlaget synliggjøres i faget

Kunnskap om samfunnet er avgjørende for å kunne delta i samfunnet. Opplæringen i samfunnskunnskap skal legge grunnlaget for at elevene blir aktive medborgere som ivaretar og viderefører grunnleggende demokratiske verdier. Gjennom faget skal elevene lære å ta ansvar for egne holdninger og handlinger, og

utforske bærekraftige løsninger på dagens og framtidens utfordringer. Faget skal gi elevene kompetanse i samfunnskritisk tenkning og utforskning, samt evnen til å respektere eget og andres verdigrunnlag og menneskeverd. Faget skal videreføre verdier og kunnskap om den norske og den samiske kulturarven.

Tverrfaglige temaer i faget

Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling er relevant i samfunnskunnskap fordi økt kompetanse om sammenhengen mellom samfunnsmessige forhold og bærekraftig utvikling er viktig. Et bærekraftig perspektiv i samfunnskunnskap innebærer refleksjon over hvordan politikk, konflikter og teknologi påvirker minoriteter og urfolk i og utenfor Norge. En bærekraftig løsning i samfunnskunnskap innebærer å ivareta verdier som likestilling, likeverd og mangfold.

Folkehelse og livsmestring

Folkehelse og livsmestring har relevans i samfunnskunnskap fordi faget bidrar til å forstå hva og hvem som påvirker egen identitet, selvfølelse, trygghet og tilhørighet. Refleksjon og kompetanse om kjønn, seksualitet, grensesetting, digitale spor og personlig økonomi vil kunne bedre elevenes respekt for seg selv og andre.

Demokrati og medborgerskap

Demokrati og medborgerskap i samfunnskunnskap innebærer å gi elevene kunnskap til å begrunne og trygghet til å ytre egne meninger. Samtidig skal elevene lære seg å lytte og la seg utfordre av mennesker med andre meninger enn seg selv. Denne kompetansen er sentral for at elevene skal kunne medvirke i samfunnsutforming og politiske prosesser i dag og i framtida.

Grunnleggende ferdigheter i faget

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i samfunnskunnskap innebærer å finne, begrunne og analysere digitale kilder, samt å være bevisst på personvern, digitale spor og rettigheter på nett.

Muntlige ferdigheter

Muntlig ferdighet i samfunnskunnskap vil si å bruke et presist språk til å ytre begrunnede og tolerante meninger.

Å kunne lese

Å kunne lese i samfunnskunnskap innebærer å hente ut og tolke informasjon fra fagtekster og andre relevante kilder, samt å kritisk vurdere kilders pålitelighet og relevans.

Å kunne regne

Å regne i samfunnskunnskap innebærer å behandle og tolke statistikk i tabeller og grafikker, samt å vurdere faktorer som påvirker personlig økonomi.

Å kunne skrive

Å skrive i samfunnskunnskap innebærer å produsere begrunnede og strukturerte fagtekster med variert kildegrunnlag om forskjellige samfunnsfaglige tema.

Kompetansemål

Etter Vg1/Vg2

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- Drøfte en dagsaktuell utfordring og argumentere for egne meninger og verdier i meningsbrytning med andre elever
- Reflektere over hvordan majoriteter, minoriteter og urfolks identitet, levesett og kulturuttrykk varierer i Norge og Sápmi/Sábme/Sáepmie
- Drøfte hvordan sosialisering i Sápmi/Sábme/Sáepmie har endret seg over tid og hvordan det former ungdoms identitet og selvfølelse i dag
- Innhente informasjon om sosial ulikhet i Norge og vurdere tiltak som kan motvirke ulikhet
- Reflektere over hvorfor holdninger til kjønn, seksualitet og grensesetting varierer i samfunnet
- Vurdere forskjellige faktorer som påvirker personlig økonomi og reflektere over hvordan økonomi påvirker muligheten til å bli selvstendig i framtidens samfunns- og arbeidsliv
- Drøfte politiske aktørers muligheter til å realisere bærekraftige og rettferdige løsninger på en konflikt
- Reflektere over hva demokratisk medborgerskap innebærer og vurdere hvordan en kan påvirke en politisk beslutning lokalt, nasjonalt eller i Sápmi/Sábme/Sáepmie
- Bruke samfunnsfaglig metode til å utforske forskjellige former for makt og analysere hvordan disse kan utfordre demokratiske verdier
- Forstå grunnlaget for menneskerettigheter og undersøke menneskerettighetsbrudd nasjonalt eller globalt
- Drøfte hvordan innovasjon og teknologi vil påvirke framtidens økonomi, samfunn og arbeidsliv
- Dokumentere egne digitale fotavtrykk og reflektere over muligheten til å ivareta eget og andres personvern i dag og i framtida
- Gjøre rede for forskjellige årsaker til utenforskap og vurder tiltak som kan gi livsmestring og inkludere flere i samfunns- og arbeidsliv
- Sammenligne samer og andre urfolks rettigheter og deltakelse i utformingen av samfunnet på lokalt, nasjonalt eller internasjonalt nivå

- Drøfte hvordan forskjellige ståsted, valg av metode og kildegrunnlag påvirker våre funn, argumenter og meninger
- Innhente informasjon om rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer, og vurdere tiltak som kan forebygge slike holdninger og utsagn

Fagspesifikk omtale av vurdering i fag

Her skal det være en fagspesifikk tekst om vurdering. Denne kommer senere.

Vurdering

Fagspesifikk omtale av vurdering i fag

Opplæringen og vurderingen i faget skal være i tråd med overordnet del av læreplanverket. Læreren skal gjennom sin vurderingspraksis støtte opp under elevens dybdelæring, motivasjon og mestring.

Kompetansemålene er grunnlaget for vurdering i faget. Kompetansemålene skal forstås i lys av formålsparagrafen i opplæringsloven, overordnet del og teksten Om faget.

Elevene skal medvirke i egen læring. De skal få muligheten til å vise kompetansen sin på ulike måter, reflektere over læringen og delta aktivt i vurderingen av eget arbeid. Læreren skal støtte og veilede eleven til å kunne sette seg mål og vurdere egen utvikling.

Underveisvurderingen i fag skal brukes som et redskap i læreprosessen, gi grunnlag for tilpasset opplæring og bidra til at eleven øker kompetansen sin i faget. Den kompetansen eleven har vist underveis i opplæringen, er en del av grunnlaget for vurderingen når standpunktkarakteren i fag skal fastsettes.

I standpunktvurderingen skal læreren vurdere den samlede kompetansen i faget. Vurderingsgrunnlaget skal ivareta bredden i kompetansemålene i læreplanen. Eleven skal være kjent med hva det blir lagt vekt på i fastsettingen av standpunktkarakteren.

Sluttvurdering

Omtale av sluttvurdering er ikke klar til denne innspillsrunden.